

Gosp. Jožef Križman vpraša: je li Matica za to, da se z ozirom na slovenske Primorce s podporo Matičino (po §. 1. društvenih pravil) izdá slov.-italijanska slovnica. — Odbor določi, da se o tem natančneje ukrene takrat, kedar odboru dodelani rokopis pride v roke.

Po prizadevanji dr. Zupanca je Matica iz konkurzne obravnave o Lercherjevi knjigarni dobila za 35 gold. 74 kr. knjig, ki jih je imela tam v razprodaji. — Gosp. doktorju izreka se za trud njegov zahvala.

Več posamesnih oseb in zavodov prosi, da bi se jim podarilo Matičinih knjig. — Odbor je določil, da se prošnje vslišijo s tem pogojem, da se dotični zavodi za naprej vpišejo med Matičine ude; prošnje posamesnikov se z ozirom na družbena pravila največ zavržejo. Ob enem se pa odseku za izdavanje nalaga, naj te zadeve preiskuje in v eni prihodnjih odborovih sej nasvetuje načelo, kako naj bi se o tacih prošnjah ravnalo.

C. kr. izobraževalnica za učitelje v Mariboru vpraša, po čem bi Matične knjige za svojo knjižico dobivala. — Odbor je pritrdil tajnikovemu predlogu, da se jej za 25% odbitka pripuščajo.

Pregledovalci društvenih računov naznanjajo odboru, da so Matičine račune v redu našli. — Odbor vzame poročilo z zahvalo gosp. pregledovalcem na znanje.

Profesor Fr. Marn piše iz Zagreba, da je njegova „Hrvatska slovnica za Slovence“ uže natisnjena, in da obsega 10½ pôle. — Odbor določi g. pisatelju dotično nagrado.

„Narodnega blaga“, ki ga nekateri rodoljubi Matici pošiljajo, se nekaj sprejme, nekaj ne, ter se pošiljateljem vrača z opombo, naj bi bili pri nabiranju narodnega blaga previdnejši, da bi ne zapisovali takih reči, ki nimajo posebne vrednosti ali so bile uže natisnene.

Nadučitelj g. Fr. Jamšek prosi, da bi se šolski in učiteljski knjižnici v Rajhenburgu podarilo nekaj Matičinih knjig. Določil se: Ako navedeni knjižnici pristopite k Matici, podeli se jima nekaj takih, ki jih je v Matičini zalogi še po več iztisov.

Prof. Hubad ponuja odboru spis „Starožitnosti slovanske“. — Odbor nasvetuje, naj se posamni oddelki sprejemajo v „Letopis“, ker izdati jih na svitlo v veči samostojni knjigi, finančne razmere zdaj ne dopuščajo.

Prof. Glowacki poroča o svojem rokopisu „Flora slov. dežel“, da je že mnogo tega dela izgotovil in ga prof. Erjavcu v pregled poslal. — Odbor vzame to poročilo na znanje in določi, da Matica utegne s tiskom „Flora“ pričeti leta 1880.

Prof. dr. Jos. Križan iz Varaždina piše, da je dogotovil „Logiko“ v slovenskem jeziku in da ga je volja odseku za izdavanje knjig jo na ogled poslati. Določil se, da naj odsek rokopis pregleda in o svojem času o njem poroča.

O. Chrysogon Majer izročuje pismeno Matici predlog, naj bi izdala „Universalgeschichte der christlichen Kirche“ (v. Dr. Alzog) v slovenskem jeziku. Odbor izroči ta predlog odseku za izdavanje knjig.

O. Stan. Škrabec, učitelj filologije v Kostanjevici pri Gorici, vpraša, ali bi Matica prevzela izdavanje njegovih „študij o slovenskem glasoslovju“, katerih začetek je bil natisnen v Novomeškem gimn. programu leta 1870. Predlog gre tudi odseku za izdavanje knjig v poročilo.

Slavnemu našemu pesniku Jovanu Veselu Koseškemu se je k njegovemu 80. rojstnemu dnevu 19. septembra t. l. poslalo po Jos. Cimpermanu v pesmi zloženo voščilo v lično natisnjeni diplom, ki so jo tukajšnji odborniki podpisali. En odtis te diplome hrani se v Matičini pisarni.

Ravno tako je Matica tudi v odborovem imenu svojemu predsedniku dr. Jan. Bleiweisu o njegovi 70letnici izročila krasno diplomu častnega uda. Gosp. predsednik se odboru toplo zahvaljuje za častno mu priznanje.

Koperski slovenski pripravniki prosijo Matičinih knjig v dar. — Določil se, da se prof. pl. Kleinmajerju jih pošlje nekoliko v razdelitev.

(Konec prihodnjič.)

Slovstvene stvari.

Jezikoslovne opazke.

Iz Rusije. — η.

Slovenci, ki začenjajo učiti se Ruskega jezika, morajo posebno skrbno paziti na predloge *v*, *u* in *pri*, ki imajo vsak svoj pomen in vsak svojo konstrukcijo, tako da, če postaviš *u* na mesto *v*, ali *pri* na mesto *u*, boš vselej kaj drugega povedal. Na pr.: „*Pri* Petri Velikom raz vsadnik ostavlil konja *v* snegu *u* doma, sam že grěse *v* domě *u* pečki“. Ako bomo trdili, da Ruski predlog *u* je to, kar slovenski predlog *v* (ali hrvatski *u*), in da ruski predlog *pri* je enak slovenskemu predlogu *pri*, tedaj bomo na slovenski jezik preveli tako-le: „*Pri* Petru Velikem je enkrat pustil jezdec konja *v* snegu *v* hiši, sam pa se je grel *v* hiši *v* peči.“ To pa vsak vidi, da ne more biti, da bi konj stal *pri* Petru *v* hiši *v* snegu, ali da bi se jezdec grel *v* peči. Po slovenski bo to tako-le rečeno: „Ko je caril Peter Veliki (ali pa: pod Petrom Velikom = ob času Petra Velikega) je pustil nek jezdec konja *v* snegu *pred* hišo, sam pa se je grel *v* hiši *pri* peči“. Imenovane tri predloge Rusi strogo ločijo; nikakoršna gramatika, nikakoršna učena knjiga, nikakoršen roman, nikakoršen časopis jih ne meša.

Ruski predlog *pri*, ki se stavi, kakor slovenski predlog *pri*, s predložnim pad. (cas. localis), se nekoliko drugače upotrebuje, kakor slovenski predlog *pri*, ter se po slovenski opisuje s celim stavkom, ali z drugim predlogom. Na priliko: *Pri* mojej žiznji = dokler bom jaz živ; *pri* tebe bilo skazano = *v* pričó tebe je bilo rečeno (ti si tedaj sam slišal); *pri* pomošči brata = z bratovo pomočjo. V zloženih besedah se večkrat prevodi s *pri*, včasih pa z drugim predlogom, na pr.: *priskakal* vsadnik = *priskakal* je jezdec; *priključitjse* = *primeriti* se = zgoditi se; *prigor* = oprava; *priglasitj* na obed = *povabiti* na kosilo.

Ruski in (staroslovenski) predlog *v* je vselej konsonant in nikoli ni vokal ter se upotrebuje prav tako, kakor slovenski predlog *v*, z viniteljnim padež. (accusativus) in s predložnim padež. (localis). Na pr.: *idu v gorod* = grem *v* mesto; *ja bil v gorodě* = bil sem *v* mestu. Zložene s predlogom *v* ruske besede se največkrat prevodijo na slovenski jezik z enacimi zloženimi besedami, bolj redko z drugimi predlogi, na pr.: *vlivatj* vino *v* vedro = *vlivati* (zlivati) vino *v* vedro; *ja vručil tebe dengi* = dal sem ti (*v* roke) denarje; *ja vpisan v protokol* = *zapisan* sem *v* protokolu; *vkus* = okus; *vkusitj* = *pokusiti* (jed); *vbivatj* kol *v* zemlju = *vbivati* kol *v* zemljo; *vpadatj v porok, v greh* = *vpadati v pregreho, v greh*; *komar vlez mne v uho* = *komar mi je vlezl v uho*; *vtijkátj nitj v iglu* = *vtikati* nit *v* iglo (*v* šivanko); *vhod v gostinnicu, v čitalnju, v sad* = *vhod v gostivnico, v čitalnico, na vrt*.

Ruskega (in staroslovenskega) predloga *u*, ki se stavi vselej samo z roditeljnim padežem (genitivus), in ki je vselej vokal in nikoli ni bil in ni konsonant, mi Slovenci nimamo, razen v nekaterih nemno-

gih zloženih besedah, v katerih je uže otrpnel do navadnega prefiksa. Na slovenski jezik se prevodi predlog *u* s predlogi *pri*, *pred*, *tik* (nikoli ne s predlogom *v*), večkrat se opisuje z glagolom *imeti*, včasih pa s prilagateljnimi (adjectivum), na pr.: ja stojal *u* vorot = stal sem *pred* vrati (ne na vratih); *u* dóma sad = *pri* hiši (ne v hiši) je vrt; *mì* guljali *u* reki po bregu i besedovali = mi smo se šetali *ob* reki (ne v reki) po bregu ter smo se kratkočasili z razgovori; ja obedal *u* sveščnika = kosil sem *pri* fajmoštru (ne v fajmoštru); čto *u* vas *v* rukah? = kaj imate v rokah? *u* ruskago cara mnogo poddannah = ruski cesar ima mnogo podložnih; *u* kupca *v* novom magazině otlični tovar = kupec ima v novi štacuni odlično blago; *u* tvojega brata *v* sadu ja videl prekrasnije cveti = na vrtu tvojega brata sem videl krasne cvetlice; *u* otca *v* sadu net plodov = na očetovem vrtu ni sadja; *u* Boga milostj = *pri* Bogu je milost (Bog je milostljiv). V zloženih besedah se ruski predlog *u* po slovenski opisuje z raznimi drugimi predlogi (nikoli pa ne s predlogom *v*) na priliko: *udavitj*, *udušitj* = *zadaviti*, *zadušiti*; *ukritj* = *pokriti* in *zatajiti*; *unesti* = *odnesti*; *upominatj* = *spominjati*; *uderžatj* = *pridržati* in *zadržati*; *ubor* = *okrasje* (kinč); *ubratj* dom cvetami i flagami = *okinčiti* hišo s cvetlicami in z zastavami; *ubratj* komnatu = *pospraviti* sobo; *usluga* = *zasluga*; *uslužjuvij* = *postrežljivi*; *uhod* za bolnim = *skrb* o bolniku. Prav redke so slovenske besede, v katerih se je v sestavi kot prefiks obdržal predlog *u*, na priliko: *umirati* = *umiratj* (sterben); *utrujen* (= spehan) sem = ja *ustal* (ich bin erschöpft); *ubiti koga* = *ubitj* kogo (einen todtschlagen.)

Kakor je iz navedenih primerov vidno, nima predlog *u* prav čisto nič obščega s predlogom *v*, ne po pomenu, ne po konstrukciji, ne (vsaj pri Rusih ne) po izgovarjanji.

(Konec prihodnjič.)

Slovensko časništvo.

* *Zvon*. Lepoznanski list s podobami. V. tečaj. Izdaje in ureduje J. Stritar. Na Dunaji 1879.

Lansko leto je bilo slovenskemu lepoznanstvu neugodno: izgubili smo dva lepoznanška lista, „Zoro“ in „Besednik“, katerega je bil zapustil nepozabljivi Anton Janežič slovenskemu svetu v znamenje svoje domovinske ljubezni. Ostal je nam sedaj sam „Zvon“, kateri se uže dolgo pošteno trudi za našega naroda prosveto. Reči nam je po vsej pravici, da nas je prva številka letošnjega zvona posebno veselo iznenadejala in g. Stritarju smo hvaležni, da je svoj list tako „prerodil“. Z „galerijo slovenskih pesnikov“ (Valentin Vodnik pričinja to galerijo po zgledu dr. Bleiweisovega nekdanjega „Koledarčka“) se je odprlo „Zv.“ široko polje zanimivega, kar bode izvestno dobrodejno uplivalo zlasti na našo mladino. Brez poklonov povemo g. prof. Levcu, da je način njegovega opisavanja naših zaslužnih rojakov vse pohvale vreden. Gosp. Levce piše jedrovito, brez vsega raztezanja svojega predmeta, in to je bistvena stvar, da se spisi laže pametijo. — O g. Stritarju govoriti je nepotrebno: njegova izvrstna dela pozná in z veseljem prebira slovenski svet. A ene želje ni moči nam zamolčati, in ta je: naj bi se okolo „Zvona“ zbrali vsi naši odlični pisatelji, da bode ta beletristični list zrcalo naših dušnih kreposti! Mnoga imena se v „Zvonu“ pogrešajo; naj jim veljá v bodoče njegovo glasilo: *Vivos voco!* — Cena listu je 5 gold. za vse leto, in naroča se: „Wien, Währing, Herrengasse 74.“ J. Charpentier.

* „*Pučke novine*“ — časopis za gospodarstvo, obrt i narod — ki izhajajo v Zagrebu v hrvaškem jeziku, nastopile so letos svoj 3. tečaj. Kakor smo pred 3 leti radostni pozdravljali „*Pučke novine*“ kot sestrice naših „*Novic*“, tako radi rečemo zdaj, da je marljivo vredništvo izpolnilo vse, kar je pri začetku leta obečalo svojim bralcem; temu pa moramo dodati še to, naj bi izobraženi Slovenci, ki z nami vred dandanes pripoznavajo potrebo čitati tudi hrvaške časopise, se naročili tudi na ta list, ki za četrto leta veljá le 1 gold. 15 kr. in sprejema tudi slovenske dopise. Naročnina se pošilja vredniku gosp. Ljudevitu Tomšiču v Zagreb (Marovske ulice br. 20).

Mnogovrstne novice.

* *Železnice dandanes v Evropi* opravijo, kakor M. M. pl. Weber piše, toliko dela, kakor bi ga opravilo 50 milijonov vpreženih konj. Njih dolgost v Ameriki je znašala 1877. leta 19.000 milj, v Evropi pa 17.000 milj, na katerih se je pripeljalo 30 milijard centov blaga in pa 1000 milijonov ljudi.

Naši dopisi.

V Gorici, 5. januarja. — Današnji moj dopis je prav Goriški dopis. Zadnji pot sem omenil, da se govori, da ne bo izhajal „*L'Isongo*“ več vsak dan, ampak le 2krat na teden. S tem pa sem povedal le polovico resnice. V zadnji številki pretek. leta razodeva „*Isonzo*“ sam svoje skrivnosti. Mislil je, da mu ne bo več mogoče živeti, ali zadnji trenutek se je — premislil in dobivamo ga tudi v novem letu vsak dan. Kdo mu je novo življenje vdihnil, tega nam blagi „*patriotični*“ list noče povedati. K čemu? saj si sami lahko mislimo, kar hočemo. Pa kaj bi se mi zmenili za ital. glasilo Goriško, da ne bi šlo — za nekaj družega. Vsak se je moral čuditi, ko je bral v zadnjem „*Isonzo*“-u 1878 te-le besede: „Zadnja seja mestnega starešinstva, ki je bila preteklo saboto (28. dec.), ne ponuja nič pomembnega razen tega, — kar je prav čudno in žalostno — da je župan naznanil, da je mestna denarnica prazna in da ne bo moč (1. januarja) še celó navadnih mesečnih stroškov poravnati. Treba pa vedeti, da mora imeti magistrat 9000 gold. samo za nar. najnujšne potrebe, za obresti, plače itd.... Bilo je znano, da je mestno gospodarstvo že dalj časa na slabem, ali, da je lahkomišelnost in neprevidnost tistih, ki mestno ladijo krmijo, pripravila jo v tako slabo stanje, tega nismo vedeli do sedaj.“ H koncu obeta „*Isonzo*“, da odsihmal ne bo več molčal, da bode gledal mestnim gospodarjem na prste, da se ne poreče, da je se je tudi on sè svojim molčanjem vdeležil njihovih krivic. Tako piše list, ki so ga imeli vsi za officiozni organ našega municipija. Čuda se godijo prav pri tistih, ki za vérske čudeže ne marajo. — Kar je „*Is.*“ v starem letu povedal, ni še vse; kar je 1. številka novega leta prinesla, to je še le — sama mast. Brezobzirno očita prerojeni list prejšnjim svojim pokroviteljem vse polno ekonomičnih pregreh, nepotrebnih naprav in stroškov, očita jim spet lahkomišelnost in neprevidnost. Cvet njegovih brezobzirnih napadov pa je to-le: Kriv vseh mestnih rev in težav je tisti znani „*factotum*“, kateri se je znal vselej in povsod — per fas et per nefas — vsiliti municipiju, odsekom (starešinstvenim), starešinstvu, in vtikati se v vsako reč, ki sega v municipijski delokrog; tisti, ki se je znal vsi, kakor nekaka previdnost, o kateri ni pripuščeno razgovarjati se, ampak katero treba sprejeti takošno, kakoršna je, kakor nekako višo, popolno in nezmotljivo stvar.“

doba), ki jo je Matici ponudil prof. Steklasa. Odbor obžaluje, da Matica z ozirom na svoj denarni stan tudi tega jako mikavnega rokopisa za sedaj ne more sprejeti, posebno ako bode nadaljevala „Slovanstvo“ po „naučnem slovníku“ českem, v katerem za Čehi in Poljake imajo na svetlo priti tudi Rusi.

Predsednik dr. Bleiweis poroča o Cigaletovi „Znanstveni terminologiji“, katero je tudi gosp. Šolar pregledal in je pohvalno omenjal. Enoglasno se sklene, da se to jako nam potrebno delo na svitlo dá zraven „Letopisa“ za leto 1879.

Konečno po predlogu odseka za izdavanje knjig odbor principijelno sklene: 1) Nagrada za nedovršene ali samo obljubljene rokopise se naprej ne daje. 2) Neslovenski in nedovršeni rokopisi se ne sprejemajo.

Dalje tajnik poroča o zbirki „geografičnih imen“, katerih je došlo Matici že blizu iz 300 raznih slovenskih krajev, in nasvetuje, naj se ta zbirka izroči prof. Pletteršniku s prošnjo, naj bi jo on vredil in po svoji misli pripomogel k nje dovršitvi. Odbor pritrdi omenjenemu predlogu.

V imenu gospodarskega odseka poroča gosp. Klun o neki hiši Matici v nakup ponujani. Po raznih pomislih se za sedaj nič ne sklene, marveč izvoli se odsek 3 udov (gg. Vilhar, dr. Poklukar in dr. Zupanec), kateri naj skrbi za to, da se premoženje Maticino o priličnem času namesti v državnih obligacijah naloži varnejše z nakupom kakega posestva.

Gosp. Robič poroča, da po natančnem pregledovanju Maticine blagajnične knjige je našel, da so ustanovniki in letniki na zaostalih doneskih vsega vkup Matici dolžni 9200 gold. — Gosp. Robič stavi o tej važni finančni zadevi več predlogov. Odbor ukrene, da pridejo v prihodnji odborovi seji v obravnavo.

O knjigah odločenih za leto 1878. poroča gospod predsednik, da je dovršen „Letopis“, ki se je nekoliko zakasnil zato, ker je gosp. J. Navratil, pisatelj jako zanimivega članka o Bosni in Hercegovini, iskal mnogostranskih in zanesljivih virov. Izdala bo tedaj Matica za leto 1878.:

1) „Letopisa“ 3. in 4. snopič s poročilom Maticinim. Celi „letopis“ letošnji bode obsegal blizu 30 pól.

2) „Potovanje okoli svetá“ po Jul. Verne-tu.

3) „Slovnico hrvatskega jezika“, za Slovence spisal prof. Franjo Marn v Zagrebu.

Po tri ure trajajočem zborovanju sklene predsednik sejo z naznanilom, da svečana meseca skliče občni zbor, da pa pred občnim zborom bode še ena seja odseka za izdavanje knjig in ena seja odbora Maticinoga, v kateri se poleg družih obravnav imajo razpravljati gosp. Robičevi finančni predlogi, ki bistveno segajo v delovanje Maticino.

Slovstvene stvari.

Jezikoslovne opazke.

(Konec.)

Iz Rusije. —η.

V v 49. listu „Novic“ leta 1878. na str. 384. častiti g. M. piše: „Poiskal sem si ruski časnik, pogledam va-nj, namreč v „Novoje Vremja“ (? Vremê?) št. 384 p. 1., da vidim, je li res, da Rusi pišejo sam v. Prepričal sem se, da Rusi pišejo vù (?!), vo, u in sicer u tudi pri glagolih. „Sù (?!) menda: s) odnoji strani dvora u zdanija... Oni uvêrjali... utverždali... razkočivalusì (?!) menda: raskačivalas = zibala se je) bo (?!) menda vo) vse storoni“.

Tukaj imate jezdeca v peči!

S tem citatom je častiti gosp. M. dokazal: 1) da ni čital mojega sicer malovažnega jezikoslovnega razgovora, ker mi nekaj podtika, česar nisem trdil; v imenovanem razgovoru sem trdil*), kar tudi tukaj trdim, da Rusi strogo ločijo predlog v (konsonant) od predloga u (vokal), in pa da mi Slovenci predloga u nimamo (razun nekaterih zloženih ostankov); in pa 2) da častiti g. M. (kar mi je sicer prav žal) ruskega jezika ne zna dobro. Gosp. M. je najbrže čital kot vù ruski prefiks vîj, ki se pa ne upotrebuje kot predlog, ampak kot prefiks v zloženih besedah, in ki se na slovenski jezik prevaja s predlogom iz, na pr.: vîjgovarivatj slova = izgovarjati besede; vîjnimatj = jemati kako stvar iz kake posode; vîjrezivatj = izrezavati, rezljati; vîjdu-mannij razskaz = izmišljena povest; vîjhod = izhod. Prefiks vîj tedaj ne samo nima nič občega s predlogom v, ampak je njemu ravno nasproten po pomenu, in noben Rus ne prostak, ne učenjak tega prefiksa ne meša s predlogom. Sploh v ruski gramatiki ni nikakoršnega izbiranja in tavanja, ni nikakoršne omahljivosti, vse je strogo točno in logično opredeljeno, in tedaj tudi Novoje Vremê, ki je tudi v drugih zadevah izvrsten časopis, piše v čistem Ruskem jeziku. Besede, katere je g. M. iz njega citiral, pomenijo po slovenski to-le: S odnoji strani dvora u zdanija = na eni strani dvorišča tik poslopja ali pri poslopji (tedaj ne v poslopji). „Oni uverjali“ in „utverždali“ pa se pravi: oni so se pridušavali, primaruhali so se, trdili so. Kje je v teh besedah pomen predloga v?! „Vo“ pa pišejo in izgovarjajo Rusi, kedar se predlog v kot konsonant ne more zlit s sledečim zlogom, na pr.: sego dnja bila obednja vo vseh cerkvah = danes je bila maša v vseh cerkvah. To pa ravno dokazuje, da predlog v je konsonant, zakaj ko bi bil vokal, bi izgovarjali in pisali prav tako, kakor: u vseh cerkvej jest kolokolnji = pri vseh cerkvah so zvoniki (= vse cerkve imajo zvonike). Tedaj pri Rusih in Čehih je predlog v konsonant, ker pišejo in govoré, kakor g. M. sam pravi, tudi vo in ve na mestu v (prav tako, kakor so in se na mestu s; tudi po slovenski govoré: sestava, sestaviti, sosed na mestu sstava, sstaviti, ssed). Da se nekaj podobnega nahaja tudi pri Slovencih gledé predloga v, ne samo pri Rusih in Čehih, to je častiti gosp. M. tudi sam dokazal, napisavši: „pogledam va nj“ = v časopis; zakaj ko bi bil predlog v vokal, bi g. M. po pravilu, katero morajo znati šolarčki uže v „lementarji“, izgovarjal in pisal: unj, a ne va-nj, to je, v časopis.

Pa vse to nič ne dé. Gospodu M. se u tako dopada, da mora tudi v biti u. Vsa sila njegove argumentacije za u je koncentrirana v besedah: „Narod tako govori; vokal in konsonant pisati z eno in isto črko, to pač ne gre.“ Kako da se gosp. M. samo za ta nesrečni v tako zanima? zakaj ne tudi na pr. na l? Ako je l konsonant, tedaj moramo pisati: bounik, vouk, sounce, zakaj tako narod govori, a ne: bolnik, volk, solnce, ker ne gre pisati konsonanta, kjer se vokal sliši. Na kateri narod se sklicuje gosp. M.? Med narodom in narodom je včasih velik razloček: Kranjski narod? slovenski narod? jugoslavenski narod? ali slavjanski narod tako govori? Na to prašanje bi bilo treba naj-

*) V pojasnilo prijazne pravdice med našima čestitima jezikoslovcema treba opomniti, da gospod M. je nameraval s svojim člankom u ali v le prvo štacijo literarnega združenja, namreč približanje pisanju sosednih naših bratov na jugu, katerim rabi latinica, — gosp. η. pa ima pred očmi zadnjo štacijo literarne slovanske vzajemnosti, do katere, ker jej je tudi cilj cirilica, je pa še zeló zeló daleč. Če kedaj Slovani pridejo do edinega književnega jezika, stopijo Slovenci združeni s Hrvati v kolo vzajemno. Vred.

prej pogledati in reči, kaj smo? in česa hočemo? Smo separatisti? ali nas oživlja občeslavjanska ideja? Ako želimo kedaj imeti občči literaturni jezik, tedaj čemu trebimo iz našega naroda še tisto malo, kar so mu tujci pustili obččega s slavjansko večino?

V starih časih, ko je bila naša zemlja še veliko večja, so tudi mali po številu narodiči dosegali velike moči in slave v političnih, ekonomičnih in literarnih zadevah, vsak po svojem: Izraelci, Finičanje, Kartagenci, Atenci, Portugalci, Benečani in drugi. Ali dandanes je telegraf, parovoz in parohod kroglo svetá tako skrčil in veliki narodi so se tako pomnožili, da pod njihovim natiskom malim narodom ni mogoče samostojno razvijati svojih materijalnih in duševnih moči. Mali narodi so dandanes primorani naslanjati se na velike narode. Francoski normandizem, provincijalizem, bretanjizem se je zlil v en Francoski literaturni jezik; vsa nemška plemena so uže davno poprijela se enega jezika, ki so ga krstili „neuhochdeutsch“; Furlani so nedavno skušali razvijati svoj furlanski jezik, pa menda tudi oni so se uže premislili ter so postali vsi Italijani, da, celó italijanissimi, dasiravno so imeli nekđaj svojo državico, in dasiravno jih menda ni menj, kakor Slovencev in Hrvatov skupaj. Ravno to se bo s časom v kljub separatistom zgodilo po zakonu narode z vsemi slavjanskimi plemeni. Čem prej si izberemo en občči slavjanski jezik, tem prej bomo duševno edini. Prašati morda le kdo utegne, kateri slavjanski jezik ima vse pogoje postati občči literaturni slavjanski jezik? A tudi o tem, menim, ne more nikakoršnega prepira več biti, da edini Ruski. Če pa Ruski, tedaj čemu se mi Slovenci čedalje bolj oddaljavamo od Ruskega jezika, mesto da bi se mu bližali? Je li pametno, korak nazaj stopiti v stran, ako želimo kedaj približati se k središču? Bolgari in Srbi ne delajo korakov nazaj, ampak grede naravnost naprej; oni si gladijo pot k središču, oni delajo priprave k sprejetju obččega literarnega jezika; mi se pa pripravljamo k separatizmu. *) Prvi korak k vzajemnosti so oni storili s tem, da pišejo z Ruskimi črkami, drugi korak pa s tem, da so vpeljali v svojih šolah Ruski jezik kot učni predmet. Te dni je bil v Petrogradu Srbski minister Basiljevič in na obedu pri našem ministru grofu Tolstem so mu napili zdravico za ta modri počin. Prišla bo vrsta in nujna potreba tudi do nas Slovencev, poprijeti se obččega slavjanskega literaturnega jezika. In tedaj, kolikor korakov dalje od središča bomo storili do tiste dobe, toliko daljša in teža nam bo pot nazaj k središču. Ako zdaj sprejmemo *u* za *v*, se bomo potem vračali k *v* od *u*.

Narodne črtice.

Matija Ličan, „Stari Slovenec“.

Življenjepisne črtice; spisal J. Bile.

Bil si, častiti bralec, morebiti kedaj v notranjski Bistrici, ter se znabiti krepčal s kozarcem dobrega vina v Andraževi gostilnici. Gotovo si videl starčeka, možička male postave, sivih las, živih in bistrih očes, oblečenega v slovansko surko pred hišo sedeti. Prijazno

*) Glej med drugim v imenovanem razgovoru besede mojega sobesednika na strani 305. „Novic“ list 39. leta 1878: „Staroslovenščina je ločila dva predloga: *u* (s rod) po slov. pri, in pa *v* (s vinit. in predlož.), kakor ta dva predloga še zdaj mi Rusi ločimo: „*u* Boga milost, *v* Boga upovajte.“ Ako je pa g. M. čital moj razgovor, kako za Boga more trditi, kar je trdil v 49. listu „Novic“.

smehljaje se te je pozdravil, in ko si par besedi z njim pregovoril, te je, tobačnico ponujaje, radovedno poprašal: no, kaj pa je v „Novicah“ novega? kaj delajo Slovenci? ali bodo že kedaj prišli do svojih pravic? — Ako je mož zapazil, da ima pred seboj narodnjaka, je tem vprašanjem sledil daljši razgovor; če je pa opazil, da ima pred seboj mlačnega ali celó nasprotnega človeka, se je tiho, klavern in poparjen na klop pred hišo vsedel.

Ta čudni možiček bil je stari Matija Ličan, znan po vsi Bistriški okolici pod imenom „starega Slovenca“.

Ko sem predlanskem v „Novicah“ naznanjal smrt rajncega, sem častitim bralcem obljubil, da bom kaj več o njegovem življenju pisal. „Obljuba dolg nareja“, pravi naš pregovor. Zatorej hočem danes mož beseda biti ter nekoliko o vrlem možu pisati.

Rodil se je rajnki Matija Ličan 25. februarija leta 1785. v Bistrici, kjer je pozneje po svojem očetu kmetijo podedoval. V svoji mladosti se je izučil čevljarstva. Tega rokodelstva se je do svojega 50. ali 60. leta marljivo držal. Sploh je bil skrben in priden gospodar, pa tudi marljiv obrtnik, tako, da je, čeravno je imel veliko družino, vendar lahko izhajal, zato ga niso menda skrbi za vsakdanji kruh nikdar posebno tlačile. Imel je več sinov in unukov, katere je Bog posebno z imetjem in blagostanjem blagoslovil. Ti so za moža, ko se je postaral, popolnoma skrbeli: mogel je starček mirno in brez skrbi z vsem previden živeti. Večidel je bival pri gostilničarju Andražu, poštemem Hrvat, kateri mu je bil zet, ter ga srčno ljubil in spoštoval. In ondi si ga, dragi bralec, pred hišo sedečega, s slovenskim časnikom v roki, zagledal in pozdravil.

Kar je prostega moža posebno odlikovalo, bil je njegov poštem značaj, bister um, domorodno srce ter lepo krščansko življenje. Bil je ranjki Ličan mož stare korenine, skoz in skozi poštemjak. Dano besedo je zvesto držal. O nikomur ni slabo govoril. Obnašati se je znal — tudi z visoko gospodo tako olikano, da so ga tudi imenitni gospodje, kakor baron Lazzarinijeva družina, dasiravno je bil priprost rokodellec, radi v svoji družbi imeli. Preklinjati ali nespodobno govoriti ga nisem nikdar slišal. Lep izgled današnjemu svetu, ko je skorej ni družbe, da bi se prepogostoma nespodobno ne govorilo! Žalibog, da je tudi na Slovenskem mnogo takih, ki mislijo, da imajo tem več veljave, čem čvrsteje kolnejo ali celó zoper vero in njene služabnike zabavljajo. — V družbe poštemo-vesele je rajnki Ličan rad zahajal ter prepeval vesele pesmi, po svojih originalnih napevih. Skor nikjer ni bilo vesele družbe zbrane, da ne bi bili „starega Slovenca“ povabili. Mnogokrat je kaj deklamirati moral, kajti nikdar ni bil v zadregi, kaj bi govoril, ker znal je iz glave vse bolj znane Prešernove poezije in gotovo tudi vse Vodnikove pesmi. Posebno rad je prepeval pesem o „milici“, „na Vršacu“, „od straže Hrovaške“ in druge. Zares čuditi se mu je vsakdo moral, da ni pozabil celó najdaljših Prešernovih poezij, kakor „Rozamunde“, „Leonore“, katere bi bil po svojem originalnem napevu, enako slepim srbskim pevcem, do kraja spel, da ga niso poslušalci ustavili in prosili: „oče, dovolj bo; nehajte za danes, bote drugič, ko se zopet snidemo, nadaljevali!“ Ko je še včasih kot dva- in devetdesetletni starček kako pesem govoriti hotel, pa mu je včasih gradiva zmanjkalo, je ves nevoljen djal: „zdaj vidim, da me je spomin zapuščati začel. Pa saj tudi mojih „Novic“ ne morem več brez očal brati“.

Bil je starec posebno bistrega uma. Sam se je prav gladko brati in pisati navadil. Bral je pa, posebno v starosti, ko je brez dela, brez skrbi živel, vedno; kjer-